מפניני הפרשה - מאמר

"טוב תלמוד תורה עם דרך ארץ"

הפרשה פותחת בציווי - "**קדושים תהיו, כי קדוש אני ה' אלוקיכם**". כיצד קדושה זו באה לידי ביטוי והגשמה? עונה הפסוק הבא, על ידי קיום מצוות: "**איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתותי תשמורו**".

בעיקרון הקדושה מושרשת באדם על ידי שמירה וקיום המצוות, לכן בקיום מצווה אנו מברכים: "**אשר קדשנו במצוותיו**" - כל מצווה מוסיפה נדבך של קדושה בבניין האדם.

אולם נראה שהתורה בחרה במצווה אחת הנוגעת למידות טובות ונאות והיא: כיבוד הורים ומוראם, ובמצווה אחת יסודית שהיא בין האדם למקום, שמירת השבת. ואין האדם מתקדש אלא בשתיהן כאחת.

והקדים מורא אב ואם, כלומר במצווה של מידות טובות בראשונה, כי "דרך ארץ קדמה לתורה". אבל יש בפסוק חלק שלישי, ועיקרי: "**אני ה' אלוקיכם**"!

ביאור הדברים. להלן נאמר: "**את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו - אני ה'**". ודרשו חז"ל, לא משבת אתה מתייראי, אלא ממי שהזהיר על השבת. לא ממקדש אתה מתייראי, אלא ממי שהזהיר על המקדש.

כתב ב"משך חכמה" שזהו שסיים הכתוב באומרו: "אני ה'" - מה' אתה ירא כשאתה ירא מן המקדש! יראתך מן המקדש, מפני ציוויו היא!

דבריו יאירו עינינו בהבנת הפסוקים: "איש אימו ואביו תיראו", חנכו עצמכם למידות טובות ונאות. "אני ה'!" אולם אלו ייעשו ממוראי! מחמת ציווי!

כי יש להדגיש: המצוות השכליות, ומעלות המידות – גם אם תשמרנה בהקפדה ותעשינה במלואן ועל כל דקדוקיהן, אם נובעות הן מיושר המצפון ותוקף הבנת השכל, כי אז אמנם יזכו בעליהן להוקרה ולהערכה, אך לא יחשבו למצוות ולא יזכו בשכר נצחי לעולם הבא. שהרי נפסק להלכה כי "מצוות צריכות כוונה".

ראיה מוכחת לכך, שהרי ידוע כי "חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא", וכן פסק הרמב"ם, ובהלכות מלכים ביאר מי נמנה על חסידי אומות העולם: "**כל המקבל שבע מצוות בני נח, ונזהר לעשותן – והוא, בתנאי שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שציווה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרעת הדעת - אינו מחסידי אומות העולם, אלא מחכמיהם**!"

החכם זוכה להכרה והוקרה, אבל לעולם הבא זוכה רק המקיים מצוות - גם אלו שבין אדם לחבירו, כציווי הבורא יתברך! - עלינו להפנים היטב שגם עניין ההנהגות הנאותות והמידות הטובות הוא ציווי ממרום וניתן עליו את הדין, לטוב או למוטב, אם לא עלולים אנו להחטיא את המטרה, מדוע?

מפני שהדבר דורש מאיתנו ריסון עצמי. כל זמן שהכל מתנהל כסדר, מדוע לא להיות מנומס, מחונך, מאופק.

אבל החיים אינם רק גן של שושנים. יש אילוצים, ויש דחפים ואז, מה יעצור ומה יבלום. המצפון, רגע היושר? רגשות אחרים מתעוררים לעומתם, והם סוחפים ורוגשים עשרת מונים! איך אמר יהודי חכם? "**אני יכול למנות תריסר מעמים מדוע ראוי ורצוי להימנע מאכילת ממתקים, וחטעם של הממתק גובר על כולם**" - לכן אם ברצוננו להפנים הליכות דרך ארץ והנהגות נאותות ביחסי אדם לזולתו, יש דרך אחת והיא: "אני ה'!" זו דרישת ה' בתורה, ובדרך ארץ שקדמה לה, וזה יעזור לנו לעמוד בסערות הזמן והניסיונות!

בין אדם לחבירו

אסור לדבר לשון הרע על ילדים. אמנם רבים מתירים לעצמם לדבר גנות עליהם, אך יש לדעת שלגבי איסור דיבור לשון הרע אין הבדל בין דיבור על ילד או מבוגר. יש להיזהר מלומר/לכתוב דבר אודות ילד, העלול להסב לו נזק.

על מורה העומד לכתוב הערה שלילית בתעודה לתלמיד, לחשוב היטב על השפעתה על עתיד הילד הן מבחינה חינוכית והן מבחינת הפגיעה בסיכויי פרנסתו. כמו כן על המורים לנהוג בזהירות מרובה שעה שהם מוסרים למורה הבא את חוות דעתם על התלמיד.

שואל ומשיב

איסור חדש – איסור אכילת תבואה חדשה

נאמר בתורה: "**וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹקֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם**: (ויקרא כג' – יד') מכאן שאסור לאכול מהתבואה חדשה, עד אחרי שיקרבו קורבן מנחת העומר ביום טז' בניסן.

משחרב בית המקדש ולא ניתן להקריב את קרבן מנחת העומר, ההיתר של התבואה החדשה תלוי בזמן, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהיה "יום הנף" כלומר כל יום טז' ניסן, אסור באכילת תבואה חדשה, ואחריו תהיה מותרת.

מרן בשו"ע – תפט' פסק להלכה, שאסור לאכול מהתבואה החדשה בארץ ישראל עד סוף יום טז' בניסן, ובחו"ל עד לאחר יז' בניסן (ליל יח' בניסן). איסור זה נקרא "איסור חדש".

איסור חדש נוהג בין בארץ ובין בחוץ לארץ בתבואה מחמישה מיני דגן, בין בתבואה של ישראל ובין בתבואה של גויים, ותבואה חדשה שלא השרישה לפני יז' בניסן אסורה עד העומר בשנה הבאה.

איסור חדש בארץ ישראל מוסכם לדעת כל הפוסקים שהוא התורה, אלא שבארץ ישראל כיום אין קוצרים את הדגן, אלא אחרי טז' בניסן, לכן כל קמח שמקורו מגידולי ארץ ישראל מותר מבחינה זו כבר ביום טז' בניסן.

איסור חדש בחו"ל לדעת רוב גדולי הפוסקים הוא מן התורה. לכן תבואה שנזרעה אחרי חג פסח ונקצרה לפני חג פסח אסורה עד טז' בניסן.

כיום שקיימים קשרי מסחר בין לאומיים, ולא"י מיובאת תבואה שמקורה בארצות אמריקה הדרומית, שם עונות השנה הופכיות ביחס לארץ ישראל, יש להקפיד לרכוש מוצרים שאין בהם חשש "איסור חדש".

אומנם יש שכתבו להקל בזה, ויש מהן שאפילו תפסו ביד חזקה למנוע כל חומרא בזה בהסתמך על היתרו של הב"ח והרמ"א ביורה דעה, אולם מאחר והיתר זה הוא בניגוד לדעת רוב הפוסקים הראשונים והאחרונים ופסק מרן בשו"ע, הלכה למעשה אין להקל בזה. לדוגמא: בקנית מוצרי פסטה, אטריות וכדומה יש להקפיד שלא יהיה בהם חשש איסור חדש.

מפניני הפרשה - רעיון

מדוע לא לקלל חרש

אחד הציוויים בפרשת קדושים הוא "**לא תקלל חרש**..." (פרק יט' – יד') מדוע הדגישה התורה את איסור קללת החרש? הרי אסור לחלוטין לקלל כל יהודי, ואם כן התורה יכלה לכתוב - "לא תקלל" ותו לא!

כתב הר"ן בדרשותיו (דרוש יב') שהתורה גילתה לנו כאן יסוד נפלא: אם נשאל את עצמנו, מדוע אסור לגנוב – תהיה זו שאלה מוזרה: אסור לגנוב, כי אסור לשלוח יד ברכוש הזולת. אסור לפגוע בו, אסור להזיק לו. ובכן, את טובתו של מי דרשה התורה, את טובתו של הנגנב.

הוא הדין, בנושא הקללה. מדוע אסור לקלל? כי אסור לצער יהודי, אסור להכאיב לו, אדם ששומע שמקללים אותו נפגע – שמיעת הקללה חורה לו מאוד, ופוגעת בו, מציקה לו ומדכדכת את נפשו ומכעיסה אותו.

אבל, אם זו הסיבה – לכאורה היה צריך להיות מותר לקלל חרש! מדוע לא? הרי הוא אינו שומע. ובפרט שבזה המקלל משכך את כעסו ופורק את זעמו. יש כאן רווח, בלי הפסד...אך לא, תורה אסרה אף לקלל חרש!

אבל באמת, מדוע לא? משום שלא הבנו נכון את מהות האיסור! מהאיסור לקלל חרש, נמצאנו למדים שאסור לקלל – לא בגלל שהתורה חסה על האדם אותו מקללים שבא לידי צער – אלא התורה חסה על המקלל, המשחית את נפשו על ידי "נקמתו" וקללתו - התורה מלמדת את האדם - תלמד להבליג, לסלוח, למחול – ואל תקלל גם אם האדם שאתה בא לקלל אינו שומע!

נמצאנו למדים כי האיסור לגנוב – ודומיו – אינו רק לטובת הנגנב, אלא גם לטובתו של הגנב! התורה דאגה לו, לבל ישחית את נפשו בגניבה, שלא יתדרדר שלא יחטא!!! וכן בכל דרכה של התורה הקדושה.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'חסי ע"ה הי"ד

שלום בן שלום כתריאל ע"ה | הרב יצחק בן ר' אהרון דריין ז"ל

משה בן מיכאל עטיה ז"ל

החייל מיכאל חיים בן מרגלית רייפר ז"ל והי"ד

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

רעיה בת חנה באייבצ'יוב ז"ל | עליזה בת פקיא ג'אן ז"ל

רחל בת סוליקא דנינו ע"ה | רבקה בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה

סימונה בת מרסדס אלמליה ע"ה | ג'מילה יפה בת מזל אסייג ז"ל

מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו

בס"ד כה' לחודש ניסן ה'תשפ"ד
שנה שלושים גיליון מספר 33
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת קדושים
אבות פרק ב'
מפטירים
"ויהי דבר ה' אלי לאמר"
(יחזקאל פרק כ' פסוק ב')

חשמונאים (שעון קיץ)
כניסת שבת: 19:08
יציאת שבת: 20:07
זמן רבנו תם: 20:28

מהלכות יום העצמאות מבוסס על פסיקת הרבנות הראשית לישראל

יום העצמאות הקדמה

ביום ה' באייר חמשת אלפים תש"ח למניין שאנו מונים לבריאת העולם, בעת ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, זכה עם ישראל לקיים את מצוות ישוב הארץ.

ואפילו שגם לפני כן כל יהודי ויהודי שהתגורר בארץ ישראל קיים מצווה בישיבתו, ואמרו חכמים במסכת כתובות דף קי: "לעולם ידור אדם בארץ ישראל ואפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים ואל ידור בחוץ לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה".

מכל מקום עיקר המצווה היא לכלל ישראל, שהארץ תהיה בריבונות ישראל, והמצווה על כל יחיד לגור בארץ היא ענף מהמצווה הכללית המוטלת על כלל ישראל.

מצווה זו מוטלת על עם ישראל בכל הדורות, אלא שבמשך תקופה ארוכה היינו אנוסים ולא היתה ידינו תקיפה לקיים את המצווה, שלא היה לנו צבא וכלי נשק לכבוש את ארצנו וליישבה.

בחסדי ה' על עמו, בדורות האחרונים החלה הרוח הלאומית להתעורר, יהודים הלכו ונתקבצו לארץ, נטעו בה עצים, פיתחו את כלכלתה, התארגנו והקימו כח מגן, נאבקו בשלטון הזר, וכך כאשר המנדט הבריטי הסתיים יכלו נציגי הציבור שלנו להכריז על הקמת מדינת ישראל. מאז עם ישראל התחיל לקיים את מצוות ישוב הארץ.

אמנם עדיין לא כל הארץ בידינו, ועדיין אנו תלויים במידה מסוימת באומות העולם, אבל חזרנו לקיומה הממשי של מצוות ישוב הארץ. בהקמת המדינה הוסרה חרפת מעם ישראל הגלות. דורות על דורות נדדנו בגלות, עברנו השפלות איומות, היינו ללעג וקלס בגויים, נחשבנו כצאן לטבח יובל, להרוג ולאבד למכה ולחרפה. זרים אמרו לנו, אין לכם עוד תוחלת ותקווה.

זה היה מצב של חילול השם נורא, מפני ששמו של הקב"ה נקרא עלינו, וכשאנו מתבזים גם שמו של הקב"ה נעשה מחולל בגויים כמובא בנביא יחזקאל פרק לו' כג' "**וקדשתי את שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי אני ה' נאם אדני ה' בהקדשי בכם לעיניהם**"

אבל אחר שעברו כל כך הרבה שנים, ודבר ה' לא התקיים, התגבר חילול השם בעולם, ושונאי ישראל כבר גמרו בדעתם כי אבד הסיכוי שעם ישראל יחזור לארצו. והנה אירע הנס, דבר ה' קם. והיה זה קידוש השם גדול ונורא, שהלך והתעצם במלחמת ששת הימים, עת שחררנו את ירושלים והערים הקדושות שביהודה ושומרון. תהליך זה של קיבוץ הגלויות והפרחת השממה, שקיבל דחיפה עצומה בעת הקמת המדינה, הוא התחלת הגאולה. וכפי שאמר רבי אבא במסכת סנהדרין צח.

ואמנם עדיין יש דברים רבים לתקן, לצערנו לא זכינו לחזור בתשובה שלימה ולעלות כולנו לארץ ישראל. אבל כבר לימדונו חז"ל במסכת סנהדרין צח. שיש גאולה של 'אחישנה' על ידי חזרה בתשובה שלימה, ויש גאולה של 'בעיתה' דרך תהליכים טבעיים. כלומר שגם אם ישראל לא יחזרו בתשובה, כשיגיע הקץ, יתחילו תהליכים טבעיים, שיגרמו לעם ישראל לחזור לארץ ולבנותה, וכך נתקדם שלב אחר שלב עד הגאולה השלימה.

יום העצמאות פרטי הלכות

ח. יש טוענים שעמידת דום בצפירה ב"יום השואה" ו"יום הזכרון" להתייחד ולזכור את הנרצחים והנופלים במערכות ישראל, אסורה משום "חוקות הגויים", ויש אומרים שאינה אסורה משום "חוקות הגויים", משום שאין בזה ביטוי לעבודה זרה או פריצות, אלא שאינו מנהג יהודי, ויש אומרים שיש למנהג זה קצת סימוכין במנהגי ישראל, שהרי מנהג קהילות ישראל לעמוד באמירת אשכבה לאדם חשוב, ויש רמז שהשתיקה היא ממנהגי האבלות כמו שכתוב לגבי אהרון הכהן "וידום אהרן" כשנפטרו שני בניו. נציין גם שבאי עמידה בצפירות אלו יש חשש גדול לחילול ה' - איסור חמור מהתורה. לכן להלכה ולמעשה יש לעמוד בצפירות אלו בין בבית ובין בפרהסיא, וטוב לומר בזמן העמידה משניות או פרקי תהלים או תפילה עילוי נשמת הנרצחים והנופלים במערכות ישראל.

ט. ערב יום העצמאות הוא יום הזכרון לחללי מערכות ישראל וחללי הטרור ופעולות האיבה. משום כך יש להדליק נר זכרון בכל בית וכל בכית הכנסת ובמוסדות צבור. ובתפילת שחרית מוסיפים אשכבה לחללים ומזמור: "**למנצח עלמות לבן מזמור לדוד**" (תהלים פרק ט').

י. בתפילת מנחה נוהגים לא לומר וידוי ונפילת אפים, משום שהוא ערב יום העצמאות, אמנם יש נוהגים לאומרו משום שעדיין הוא יום הזיכרון, אבל המנהג הראשון הוא הנכון, כמו במנחה של יום תענית אסתר. ואין צריך לומר שביום העצמאות עצמו אין לומר וידוי ונפילת אפיים.

יא. בימים שקדמו ליום הצמאות, קמו מלכי ערב לכלותינו, ובאו בחיל גדול ובכלי מלחמה ואמרו לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד. אולם מאת ה' הייתה זאת שההכרזה על הקמת מדינת ישראל הפיחה רוח וגבורה בעם שרידי חרב בארץ ישראל, וגברו ישראל על אויבהם והיכו בהם מכה רבה, וגדל כבוד ה' וכבוד עמו ישראל בעולם. לכן תיקנו חכמי הדור לחוג יום הזה לדורות עולם כיום שמחה וששון וכיום הלל והודאה.

יב. עפ"י תקנת הרבנות הראשית לישראל יש לומר הלל ביום העצמאות מסיבות הבאות: יצאנו מעבדות לחרות, משלטון זרים לשלטון עצמאי, שערי הארץ פתוחים לכל יהודי וריבוי מוסדות התורה בארץ, וקיים ביסוס כלכלי, שאלו הם סימני גאולה ודאיים. מנהג הספרדים לומר את ההלל בלי ברכה ומנהג האשכנזים לאומרו בברכה.

יג. ראוי ונכון להסתפר ולהתגלח בערב יום העצמאות, לכבוד יום העצמאות וסמוך לערב להתרחץ וללבוש בגדי חג, ובסוף תפילת ערבית חגיגית מברכים איש את רעהו בברכת "מועדים לשמחה לגאולה שלימה".

יד. נוהגים להדליק נרות בלי ברכה ולאכול סעודה חגיגית וכוללים בה דברי תורה ודברי שבח והלל לה' ולשורר שירים ופיוטים כהלל והודאה לה'.

פינת העורך

"איש אמו ואביו תראו" (יט' ג') מסר חשוב כתב ה "פלא יועץ": "**כבר מילתי אמורה, שיש מצווה בת מזל. שהרי כמה מעות אדם מפזר לעשות מצות פתיחת ההיכל, או להוית סנדק וכדומה, אף שאין בזה לא מצווה מדאורייתא ולא מצווה מדרבנן, אלא חיבוב מצווה בעלמא, אשריהם ישראל! ועל כל פעם ששומע בקול אביו ובקול אימו – מקיים מצווה רבה דאורייתא!**"

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לרב שלמה תמאם ונוות ביתו כוכבה הי"ו לרגל הולדת נכדתם בת לאליה ושלי תמאם הי"ו

יהי רצון שיזכו הוריה לגדלה יחד עם כל יוצאי חלציהם - באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.
יהי רצון שתיזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציכם מתוך בריאות ושמחה.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לעזרא ונוות ביתו רינה הי"ו לרגל הולדת נכדתם בת בכורה למרים ואלון סטנהיל הי"ו

יהי רצון שיזכו הוריה לגדלה - באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.
יהי רצון שתיזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציכם מתוך בריאות ושמחה.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

ברכת בורא נפשות רבות (חלק ב')

בברכת 'בורא נפשות' אנו מודים ומשבחים את הקב"ה על שברא נפשות רבות ומגוונות, וברא את כל המאכלים ההכרחיים להשלמת חסרונן, כדי שיוכלו להתקיים, ועוד הוסיף וברא מאכלים נוספים כדי שיוכלו להתענג בהם ולהחיות בהם נפש כל חי. שגם התענוג שבמאכלים הנוספים מוסיף חיות לאדם ומעשיר את דעתו ורגשותיו.

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

למדנו שמרן פסק להלכה בשו"ע בסימן רד' סעיף ז': **"שהשותה מים לצמאו, מברך שהכל, ולאחריו בורא נפשות רבות..."**. וכן פסק בסימן רז סעיף א' שעל כל פירות האילן חוץ מחמשת המינים שנשתבחה בהן ארץ ישראל, וכן על כל פירות הארץ וכל דבר שאין גידולו מן הארץ (כולל מים) מברכים ברכה אחרונה "בורא נפשות" אבל בלא הזכרת השם. **"פירות האילן חוץ מחמשת המינים, וכל פירות אדמה וירקות, וכל דבר שאין גידולו מן הארץ, ברכה אחרונה שלהם בורא נפשות רבות, ואם אכל מכל מינים אלו מברך לאחר כולם ברכה אחת וברכה זו חותם בה בלא שם, שיחתום כך: ברוך חי העולמים".**

משנה ברורה

המשנה ברורה בס"ק ה' כתב שהגר"א היה חותם את ברכת "בורא נפשות" בשם ה' כמובא בירושלמי, אך סיכם, שהמנהג לברך ברכת "בורא נפשות" בלי לחתום בהזכרת שם ה' ולא כמנהג הגר"א: **"חותם בה בלא שם – שיש אומרים, שהיא מטבע ארוכה ויש אומרים, שתקנו בה מטבע קצר בלא חתימה ולכך טוב שיחתום אבל בלא שם, ודעת הגר"א לחתום בה בשם כמו שמוזכר בירושלמי, ומכל מקום, העולם לא נהגו כן..."**

ערוך השולחן

בספר ערוך השולחן סימן רז' סעיף א' הסביר מדוע תיקנו את ברכת "בורא נפשות" והתנאי כדי לברך אותה: **"שינוי ברכות שבין העץ להאדמה ובין ברכת שהכל אינו אלא בברכה הראשונה אבל באחרונה בכולם שוה לבד שבעת המינים והיינו ברכת בורא נפשות וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון דכיון דמן התורה העיקר הוא ברכת המזון שלאחר אכילה, כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת, ולכן גם בשארי דברים אי אפשר היה להניחם בלא ברכה אחרונה, ולא מיבעיא דברים שמזינים קצת את האדם, ודברים חשובים כמו בשר ודגים וביצים וכיוצא בהן, אלא אפילו ירק ומים שאינם חשובים ולא מזינים, מכל מקום חייבים לברך ברכה אחרונה כשאכל כזית ושתה רביעית ואכל הכזית בכדי אכילת פרס והרביעית בכדי שתיית רביעית..."**

ברכי יוסף

בספר ברכי יוסף בסימן רז' סעיף א' כתב שנראה לומר שאדם שאכל פירות שברכתם האחרונה "בורא נפשות" ובטעות בירך "ברכה אחת מעין שלוש" – יצא ידי חובת הברכה ואינו צריך לחזור: **"...יש להסתפק מי שאכל תפוחים וכיוצא ובירך אחריהם ברכת על העץ, אם בדיעבד יצא ידי חובה. ולפום ריהטא נראה דיצא, דהא לקמן סימן ר"ח דין יג' פסק מרן דאם אכל פירות שבעת המינים ואכל תפוחים אינו צריך לברך על התפוחים בורא נפשות, שגם הם בכלל ברכת על העץ, שגם הם פרי העץ הם. ואם כן, מאחר דהברכה שייכא בהם נראה דיצא בדיעבד..."**.

שערי תשובה

בשערי תשובה סימן רז' אות ב' כתב, שהנכון בחתימת ברכה זו לומר "ברוך חי העולמים" בפתח תחת ה"ח": **"...עיין באר היטב ועיין שאילת יעב"ץ שדעתו גם כן לומר בפת"ח ועיין בר"י שהביא שם בדברי מהר"י חאגיז בספר עץ חיים סוף תמיד, ובסוף דבריו כתב שבתשובת מהר"י אריאל כתב יד, כתב שהאומר בפת"ח זה לפי הדקדוק אינו טועה..."**

כף החיים

בספר כף החיים בס"ק ג' הביא את הדעה שבחתימת ברכה זו לומר "ברוך חי העולמים" בצירי תחת ה"ח". וכתב שפוסקים אחרונים רבים חולקים על כך, ולדעתו הנכון לומר "ברוך חי העולמים" בפתח תחת ה"ח".

"...וכן בתיבת חי עולמים יש פלוגתא בין האחרונים, דיש אומרים החי"ת תהיה נקודה בציר"י ויש אומרים בפת"ח, כמו שכתב בברכי יוסף אות א'. ועיין במגן אברהם שכתב בשם תוספות יום טוב סוף תמיד שצריך לומר בציר"י. אבל האליה רבה שם ובסימן נד' אות א' כתב ששמע מפי אדם נאמן שחזר בו הרב הנ"ל והסכים לאומרו בפת"ח...וכתב שכן כתב הרב יעב"ץ בשם כמה גדולים..."

על דברי מרן שכתב: **"ואם אכל מכל מינים אלו מברך לאחר כולם ברכה אחת..."** כתב בס"ק ו' כתב שמאכל ומשקה אינם מצטרפים לשיעור לברכה אחרונה: **"...והיינו כגון שאכל כזית ושתה רביעית, דברכה אחת פוטרתן, אבל אם אכל פחות מכזית ושתה פחות מרביעית, אין מצטרפין לברך עליהן אפילו ברכה אחת..."**

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן רז' כתב שאמנם גדולים נוספים נהגו כמנהג הגר"א לחתום: "ברוך אתה ה' חי העולמים", אבל מנהג העולם אינו כן: **"...וכן בעניין מה שכתב במשנה ברורה להלן (סק"ה) שדעת הגר"א לחתום 'ברוך אתה ה' חי העולמים', מצאנו בעוד מספרי גדולי הדורות לחתום בשם, אך כבר העיד המשנה ברורה שהעולם לא נהגו כן.**

שו"ת הר צבי

לגבי השיעור במשקה המחייב ברכה אחרונה, הביא בשו"ת הר צבי אורח חיים א' סימן צז' מחלוקת לגבי יין שרף (משקה חריף כמו וודקה) אם חובה לברך גם על שתיית פחות מרביעית: **"...דברי הט"ז...נראה לי דיין שרף שבמדינתנו אינו בכלל זה ואזלינן בתר שיעור השתיה לרוב בני אדם וכו', אעפ"י שאין בו רביעית הלוג...ואף דהמ"א (סימן רצב') חולק על הט"ז ואומר שגם ביי"ש אין מברכים לאחריו בפחות מכשיעור, זהו מטעם אחר, דלא פלוג רבנן בשיעורין..."**

שו"ת בצל החכמה

לגבי משך הזמן לשתיית רביעית כדי להתחייב בברכה אחרונה, כתב בשו"ת בצל החכמה חלק ג' סימן קיד' ד"ה "ובנוגע" שהוא שיעור אכילת פרס. יתרה מזאת, אם הדרך לשתות את אותו משקה הוא לאט לאט, כגון שתיית קפה, מצטרף לברכה אחרונה, אפילו ביותר מתוך כדי אכילת פרס.

שו"ת יחוה דעת

אבל בשו"ת יחוה דעת חלק ה סימן כא' נשאל: האם יש לברך ברכת בורא נפשות רבות אחר שתיית כוס תה חם, או כוס קפה חם? בסיכום תשובתו כתב שיש מפוסקי אשכנז הסוברים שעל שתייתם, בזמן של יותר מכדי אכילת פרס, מברך ברכה אחרונה בורא נפשות, ומנהג הספרדים לא לברך. **"אמנם מצאנו לכמה מגאוני אשכנז שהורו הלכה למעשה לברך ברכה אחרונה על כוס תה או כוס קפה חמים, וכן עשו מעשה רב. וכמו שהעיד בשו"ת מהר"ם שיק (חלק אורח חיים סימן פה)... רבות...ושכן נהג...בעל מנחת חינוך...אולם מנהג הספרדים ועדות המזרח כדעת רוב האחרונים שפסקו שאין לברך ברכה אחרונה אחר תה או קפה חמים, וכמו שכתבנו לעיל בשם הפרי חדש...שהלכה רווחת ופשוטה בעיר הקודש ירושלים ת"ו שאין לברך ברכה אחרונה אחר הקפה..."**

"בסיכום: השותה כוס תה חם, או כוס קפה חם, אינו מברך אחר השתיה ברכת בורא נפשות רבות, מכיון ששותה אותם לאט לאט ושוהה בשעת השתיה יותר מכדי שיעור שתיית רביעית. ויש מהאשכנזים שנוהגים לברך ברכת בורא נפשות רבות אחר שתיית תה חם או קפה חם. אבל אנו נוהגים שלא לברך. ואיו לשנות..."

שם ומשפחה

לא תקלל חרש

התורה הקדושה מזהירה את כל האדם מישראל להיות זהיר מאוד בכבוד חבירו ובכבוד זולתו, עד כדי כך שאפילו את החרש, שאינו שומע את עלבונו ואינו מצטער – אסור לקללו!!! ומכאן נלמד בקל וחומר שאת שאר בני האדם, אשר שומעים את עלבונם ובאים על ידי זה לידי צער, אסור לקלל.

איסור הקללה מופנה אל המקלל. כלומר למקלל אסור מצד עצמו לקלל, בלי שום קשר למציאות, אם המקולל שומע את הקללה או לא.

יתרה מזאת לאדם אסור לקלל, אפילו את עצמו וגם אם חייו קשים ורעים אסור לו לקלל את עצמו, ואפילו אם הוא לא ממש מתכוון לכך, אלא חייב הוא להיות זהיר מאוד, מאוד בלשונו.

רמז יפה יש לזה בפסוק "לא תקלל חרש" חרש בראשי תיבות זה: **חיים רעים שלך** – כלומר גם אם לדעתך אדם גורם לך לחיים רעים, בכל זאת אל תקלל, אלא קבל את הכל באהבה ודע שכל מה שעושה לך הקדוש ברוך הוא, לטובתך הוא עושה והוא ייטיב לך באחריתך.

לפני עיוור לא תיתן מכשול

קדושת היהודי מתבטאת בכל תחום באורחות חייו ובכל הליכותיו, בהתרחקות מן הרע ובעשיית הטוב בשמחה של מצווה.

יהודי אשר שומר את עצמו ברמת קדושה עד היכן שידו מגעת – כלומר כפי יכולתו, מן השמים מסייעים, לו לשמור על קדושתו, אפילו יותר ממה שידו מגעת כדי לשמור.

אחת המצוות שמצווה אותנו התורה היא "לפני עיוור לא תיתן מכשול", מעבר לפשט הדברים, דרשו חז"ל שאסור להכשיל שום אדם בדבר שהוא בגדר 'עיוור' לגביו, כלומר בדבר שאינו מבין בו.

לכן אסור לאדם לתת שום עצה שאינה הוגנת, כדי שלא להטעות את הזולת, לדוגמא: אדם שלא מבין בענייני כספים וממון, ששואלים אותו שאלה בנושא זה, צריך להיזהר לא לייעץ, אלא יודיע בפה מלא לשואל, שהוא אינו מומחה בתחום זה ולכן לא יכול לייעץ לו.

כמו כן, אסור לאדם להלוות לחברו סכום כסף בלי שטר ובלי עדים, מפני שיכול לטעות ולשכוח שלווה ולהכחיש את חובו.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. כמה שנים אחרי נטיעת עץ פרי אסור לאכול מפרותיו?

א. ארבע שנים. ב. שלש שנים. ג. חמש שנים. ד. שבע שנים.

2. האם מותר לקלל אדם חרש?

א. כן כי הוא לא שומע. ב. לא, אפילו שהוא לא שומע.
ג. מותר רק אם הוא גם עיוור. ד. אסור רק אם הוא תלמיד חכם.

3. אדם גדול בתורה, אך אינו מומחה בכספים, האם יכול לייעץ בזה?

א. כן, מי שגדול בתורה הוא מומחה בכל. ב. כן, כי אסור לדחות יהודי.
ג. כן, כי אחרים יכולים לרמות אותו. ד. לא, מפני שאינו מומחה בזה.

4 איזה מהמצוות הבאות יוצאת דופן?

א. לאהוב את הגר. ב. להשאיר פאה בשדה לעניים.
ג. להשאיר את הלקט בשדה. ד. לא לעולל ולא ללקט את הפרט בכרם.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. מה דינו של ה 'אוב' ושל ה 'ידעוני'?

א. בשוגג חייב חטאת. ב. במזיד וללא התראה - כרת.
ג. במזיד והתראה – סקילה. ד. כל התשובות נכונות.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "מוֹת יוּמַת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֵהוּ בָאָבֶן" (כ') מה הכוונה: עם הארץ?

א. העם שבגינו נבראה הארץ. ב. אדם שאינו לומד תורה.
ג. עם שעתיד לירש את הארץ ע"י המצות. ד. תשובות א' וג' נכונות.

7. מה למדים מהכפילות "וְאִם הַעְלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ..." (פרק כ')?

א. אם יעלימו דבר אחד, בסוף יעלימו הרבה דברים. ב. לא למדים דבר.
ג. העלמה בסנהדרין קטנה, תגרור העלמה בגדולה. ד. א' וג' נכונות.

8. מה פרוש הפסוק "לא תעוננו..." (פרק יט')?

א. אל תאמינו בעננים. ב. לא תענו אמן אחר ברכת גוי.
ג. לשון עונה: **כגון** לא לומר יום זה טוב להתחיל מלאכה. ד. ב' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ח'

9. מה פירוש הציווי "...וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ..." (פרק יט')?

א. לזכור את יום השבת. ב. לשמור את השבת.
ג. לשמור את מצוות שמיטת האדמה ושמיטת כספים. ד. ב' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא כיתות ז' ו ח'

10. מה פירוש הציווי "...וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ..." (פרק יט')?

א. לזכור את יום השבת. ב. לשמור את השבת.
ג. לשמור את מצוות שמיטת האדמה ושמיטת כספים. ד. ב' וג' נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת מצורע

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(שמיני תשעה) (שיעור 534 חלק ב')

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינצור וירומם וינשא את **תמורי גונזאלס וכל משפחתם** הי"ו - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**